

Väitöskirjatutkijat meritoituvat kausijulkaisuissa

Avaimen tämänkertainen numero on pääosin väitöskirjatutkijoiden aikaansaannosta: kolme vertaisarvioitua artikkelia neljästä kuuluu eri puolilla Suomea työn alla oleviin väitöskirjaprojekteihin. Myös loppuvuoden numeroissa korostuvat väitöskirjatutkijoiden kontribuutiot. Haluamme tässä pääkirjoituksessa kiinnittää huomiota tähän korostuneisuuteen, sillä se kertoo ainakin kahdesta seikasta.

Ensinnäkin kirjallisuudentutkimuksen alalla tehdään väitöskirjavaiheessa laadukasta tutkimusta, joka pärjää vertaisarvioinnissa hyvin. Tässä numerossa painottuvat sekä uudenlaiset näkökulmat nykyfiktioon että tuoreet menetelmälliset ratkaisut. Toiseksi alamme rakenteelliset muutokset näyttävät nyt tulleen sellaiseen pisteeseen, jossa artikkeliväitöskirjojen kasvava osuus – toisin sanoen paine julkaista mahdollisimman paljon jo väitöskirjaa tehdessä – alkaa näkyä aikakausjulkaisujen toimituksissa asti. Seikoista jälkimmäinen on tärkeää nostaa eksplisiittisesti yleiseen keskusteluun, sillä kiihtyvä kehitys vaikuttaa potentiaalisesti niin väitöskirjojen valmistumiseen kuin kotimaisen kirjallisuudentutkimuksen julkaisuolosuhteisiin laajemminkin.

Vertaisarvioitujen, kotimaisilla kielillä kirjallisuudentutkimusta julkaisevien lehtien ja kokoomateosten määrä on väistämättä rajallinen. Suomeksi ja ruotsiksi kirjoittavien väitöskirjatutkijoiden valmistumiselle niillä on siis suuri merkitys, mikä ei ole yksinomaan myönteistä. Valtaa ja vastuuta siirtyy harvalle joukolle lehtien toimittajia, joiden päätökset vaikuttavat suoraan väittelykelpoisuuteen ja väitösten aikatauluihin. Uransa alussa olevalle väitöskirjatutkijalle yksittäisen artikkelin painoarvo on suurempi kuin meritoituneelle kollegalle.

Samalla tutkijaksi pätevytyymiseen vaadittavia kompetensseja kehittävät enenevässä määrin toimittajat ja vertaisarvioijat – joista ensimmäisillä ei ole tutkijoihin ohjaussuhdetta ja joista jälkimmäiset eivät välttämättä tiedä käsittelevänsä väitöskirjatutkijoiden tekstejä. Riskinä on, että väitöskirjatutkijat jäävät paitsi käsikirjoitusten valmisteluun ja julkaisuprosesseihin liittyvästä koulutuksesta, jos sen ajatellaan syntyvän yksinomaan tutkimusartikkeleita tarjoamalla.

Kannustammekin kaikkia organisaatioita, joissa alan väitöskirjoja ohjataan varmistamaan, että vertaisarvioitun tutkimuksen julkaisemiseen liittyviä metataitoja ja artikkelimuotoisten julkaisujen laatimisen kompetensseja käsitellään kattavasti jo ennen tekstien tarjoamista julkaistaviksi. Samalla mietimme, olisiko alallamme tieteellisten seurojen julkaisemien lehtien rinnalla tilausta tutkijakouluihin tai muihin koulutus- ja tutkimusyhteisöihin

kiinnittyneille, laadukkaalle julkaisukanaville. Niiden yhteydessä olisi tilaa myös juuri väitöskirjatutkijoiden tarpeisiin vastaaville, pedagogisesti suunnitelluille toimitusprosesseille.

Tässä numerossa julkaisemme siis neljä tutkimusartikkelia. Niistä ensimmäisessä Telma Peura analysoi Kirjasampo-tietokannan kuvailutietoja laskennallisilla menetelmin. Peuran digitaalisen humanismin lähestymistapa tuottaa makroperspektiivin kuvan Suomessa julkaistun romaanikirjallisuuden ylijärjestyksen kehityksestä viimeisen viidenkymmenen vuoden aikana. Hanna Huhtisen artikkeli käsittelee Jussi Valtosen *He eivät tiedä mitä tekevät* ja Esa Mäkisen *Totuuskuutio* -romaaneeja esimerkkeinä 2000-luvun sosiaalista mediaa käsittelevistä, intermediaalisuutta hyödyntävistä teoksista. Intermediaalisuus osana romaanien kerrontakeinojen valikoimaa avaa romaanien kriittisesti ohjelmallisen eetoksen suhteessa digitaalisen kulttuurin ilmiöihin ajassamme.

Riikka Pirisen artikkeli keskittyy kerronnan strategioihin, joilla Alice Munro luo novelleihinsa henkilöhahmojen sisäisiä maailmoja. Tarkastelunsa kautta Pirinen osoittaa, millaisia merkityksiä tajunnankuvauksen strategiat saavat ja ehdottaa, että kiinnittämällä huomiota tajunnankuvauksiin voimme päästä käsiksi Munron novelliin erityispiirteisiin. Liisa Merivuoren artikkeli puolestaan tarkastelee Iida Rauman *Hävitys. Tapauskertomus* -romaanin todistuksena lapsiin kohdistuvasta väkivallasta. Merivuori pohtii sitä, millaiset piirteet ohjaavat lukemaan romaania todistuskertomuksena ja millaisista väkivaltaa ja traumaa tuottavista ilmiöistä ja rakenteista teos todistaa.

Numerossa jatkaa emeritusprofessori Juhani Niemen suomalaisen kirjallisuudentutkimuksen historian avainhenkilöihin keskittyvä Muotokuvia muistista -katsausartikkeli. Tällä kertaa vuorossa on kulttuurikriitikko sekä suomalaisen kirjallisuushistorian tutkimuksen taustavaikuttaja ja ideologi Pertti Karkama. Julkaisemme myös Mika Pylsyn lektion, joka paneutuu tyylittelyn käsitteeseen varhaisessa venäläisessä modernismissä. Käsitteellä pyrittiin hahmottamaan 1800- ja 1900-lukujen vaihteen uudessa taiteessa tapahtuneita tyylillisiä muutoksia.

Lehden kirja-arviossa Saara Jäntti ja Erika Miettinen arvostelevat Anna Ovaskan *Shattering Minds: Experiences of Mental Illness in Modernist Finnish Literature* -teoksen (2023).

Toivotamme antoisia lukuhetkiä tämän tuoreita ääniä laajasti esittelevän numeromme parissa.

Hanna-Riikka Roine & Esko Suoranta